

ним обігом наркотиків є основними завданнями роботи правоохоронних органів та прокуратури зокрема, яка займає відповідальне місце в системі протидії НОН і виступає в ролі координатора. З метою вдосконалення діяльності органів прокуратури в протидії НОН вважаємо, що в міських, районних, міжрайонних прокуратурах на координаційні наради слід запрошувати керівників органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування не тільки для заслуговування інформації щодо їхньої діяльності з питань попередження й протидії злочинності, а також з метою інформування про основні чинники загострення оперативної обстановки у сфері НОН, резонансні випадки протиправної поведінки в цій сфері, а також ті випадки протиправної поведінки, які з різних причин не знайшли відповідного реагування з боку правоохоронних органів.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України, 1996. - № 30. - С. 141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року // Офіційний сайт Верховної Ради України. - [Електронний ресурс]: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Закон України “Про міліцію” від 20 грудня 1990 року // Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991. - № 4. - С. 20.
4. Закон України “Про оперативно-розшукову діяльність” від 18 лютого 1992 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992. - № 22. - С. 303.
5. Закон України “Про прокуратуру” від 5 листопада 1991 року // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 1991. - № 53. - Ст. 793. - С. 30.
6. Закон України “Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів та зловживання ними” від 15 лютого 1995 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995. - № 10. - Ст. 62.
7. Закон України “Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів” від 15 лютого 1995 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995. - № 10. - С. 60.
8. Наказ МОЗ, МВС, Генеральної прокуратури та

Міністерства Юстиції України від 10.10.1997 року № 306/680/21/66/5 “Про затвердження інструкції про порядок виявлення та постановки на облік осіб, які незаконно вживають наркотичні засоби або психотропні речовини”.

9. Наказ Міністерства охорони здоров'я України та Міністерства внутрішніх справ України від 16 червня 1998 року № 158/417 “Про затвердження Порядку проведення медичного огляду та медичного обстеження осіб, які зловживають наркотичними засобами або психотропними речовинами”.

10. Наказ ГПУ, МВС, ДПА, СБУ, ВСУ, ДСАУ від 27 серпня 2010 року № 51/401/649/471/23/125 “Про затвердження та введення в дію Інструкції про порядок вилучення, обліку, зберігання та передачі речових доказів у кримінальних справах, цінностей та іншого майна органами дізнання, досудового слідства і суду”.

11. Наказ Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ, Служби безпеки України, Державної податкової служби України, Міністерства оборони України, Державної митної служби України, Державної прикордонної служби України, Державної пенітенціарної служби України від 26 квітня 2012 року № 43/375/166/353/284/241/290/236 “Про затвердження Положення про координацію діяльності правоохоронних органів у боротьбі із злочинністю та корупцією”.

12. Наказ Генеральної прокуратури України від 16 січня 2013 року № 1/1гн “Про координацію діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності та корупції”.

13. Скандал у міліції. Борці з наркомафією... боролися самі з собою // Facebook. Події і новини: Веб-сайт. - [Електронний ресурс]: <https://www.facebook.com>.

14. У Львові міліціонера судили за “кришування” наркобізнесу та вимагання грошей в наркодилерів // Магнолія-ТВ: Офіційний веб-сайт. - [Електронний ресурс]: <http://magnolia-tv.com>.

Пануша І.О.,
здобувач кафедри кримінального процесу
ОДУВС
Надійшла до редакції: 16.12.2014

УДК 351.743

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИХ ОПЕРАЦІЙ ІЗ ЗАЛУЧЕННЯМ НЕГЛАСНИХ ПРАЦІВНИКІВ

У статті розглядаються особливості нормативного закріплення прав оперативних підрозділів щодо проведення оперативно-розшукових операцій, пов'язаних із використанням штатних та позаштатних негласних працівників у протидії злочинності.

Ключові слова: оперативні підрозділи, оперативно-розшукова операція, агентурна операція, негласні працівники, агентурний метод, негласні слідчі (розшукові дії), оперативна закупка, контрольована поставка.

В статье рассматриваются особенности нормативного закрепления прав оперативных подразделений по проведению оперативно-розыскных операций с привлечением штатных и внештатных негласных

сотрудников в борьбе с преступностью.

Ключевые слова: оперативные подразделения, оперативно-розыскная операция, агентурная операция, негласные сотрудники, агентурный метод, негласные следственные (розыскные) действия, оперативная закупка, контролируемая поставка.

The article discusses the features of the regulatory vesting of operational units to conduct operational-search operations involving staff and freelance covert employees in the fight against crime.

Keywords: operational units, operatively-search operation, undercover operations, unspoken officers, undercover method unspoken investigation (investigative actions, operational procurement, controlled delivery.

© Т.Г. Щурат, 2014

Розбудова правової держави та проведення судово-правової реформи в Україні відбуваються на фоні поширення злочинних проявів у всіх сферах суспільного життя, змінюється характер злочинності, її структура, з'являються нові, більш зухвалі форми. Сьогодні злочинність в Україні, особливо її організовані форми, стає більш скритною, замаскованою, намагається максимально вдосконалювати технологію протиправної діяльності, свідомо протидіяти правоохоронним органам, впливати на об'єктивність здійснення правосуддя шляхом підкупу, шантажу, погроз фізичним чи психологічним насиллям тощо. Зважаючи на маскуваність технологій учинення злочинів, окремі протиправні дії вкрай важко або зовсім неможливо задокументувати без проведення оперативно-розшукових операцій із залученням негласних працівників.

Правоохоронні органи всього світу наділені повноваженнями щодо проведення заходів, пов'язаних із таємним (негласним) перебуванням працівника правоохоронного органу або особи, яка з ним співробітничала, у кримінальному середовищі з метою викриття протиправної діяльності. Проведення таких заходів у змісті деяких міжнародних нормативно-правових актів, спрямованих на протидію злочинності, іменується як "агентурна операція". Так, Конвенція проти транснаціональної організованої злочинності, прийнята резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї ООН 15 листопада 2000 року, передбачає серед спеціальних методів розслідування здійснення агентурних операцій компетентними органами з метою ефективної боротьби з організованою злочинністю. У статті 20 цього документу йдеться про можливість проведення контрольованого постачання на міжнародному рівні, що може передбачати негласну допомогу громадян з метою супроводу вантажу (партій наркотиків, зброї тощо). При цьому допускається вивезення, провезення або ввезення на територію однієї або декількох держав незаконних або таких, що викликають підозри, партій вантажу з відома та під наглядом їхніх компетентних органів з метою розслідування будь-якого злочину й виявлення осіб, які беруть участь у вчиненні цього злочину [1, 20].

Зазначимо, що закріплений на міжнародному рівні термін "агентурна операція" до сих пір не імплементований у внутрішнє українське законодавство, що є дивним. Хоча в сучасній оперативно-розшуковій теорії агентурному методу приділена відповідна увага, про що свідчать існуючі праці вітчизняних і закордонних вчених, зокрема І.І. Басецького, Б.Є. Богданова, М.П. Водька, І.Г. Гричаніна, Д.В. Гребельського, Е.О. Дідоренка, О.Ф. Долженкова, Л.Н. Калинковича, І.А. Клімова, І.П. Козаченко, Я.Ю. Кондратьєва, А.Г. Лекаря, В.А. Лукашова, Д.Й. Никифорчука, С.С. Овчинського, В.Д. Пчолкіна, В.Г. Самойлова, Г.К. Синілова, В.Є. Тарасенка та інших.

На підставі існуючих теоретичних підходів агентурний метод визначається як сукупність прийомів і способів легендарної поведінки негласних співробітників (агентів) і оперативних працівників правоохоронних органів і спецслужб щодо вивідання оперативно значущої інформації та документування протиправних дій шляхом встановлення чи розвитку довірчих відносин з її володарями [2, 4]. Вважаємо за потрібне в Законі України "Про оперативно-розшукову діяльність" також передбачити термін "агентурна операція", що неодмінно сприятиме взаєморозумінню між правоохоронними органами та під-

вищенню ефективності застосування спеціальних методів розслідування в контексті співробітництва на міжнародному рівні. Крім того, цей термін має бути впроваджений у науковий обіг для позначення тих оперативних-тактичних операцій, зокрема оперативно-розшукових заходів, що здійснюються з залученням штатних і позаштатних негласних працівників.

Свого часу шляхом законодавчого закріплення можливості проведення таких операцій у Законі України "Про заходи щодо протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів та зловживання ними" була визначена система заходів, націлених проти незаконного обігу наркотиків, права та обов'язки державних органів, юридичних осіб і громадян. В якості ефективних заходів з реалізації оперативних заходів правоохоронним органам, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, законодавчо була надана можливість проведення "контрольованої поставки" та "оперативної закупки" - операцій щодо придбання наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів. Згідно зі статтею 5 цього Закону проведення оперативної закупівлі дозволяється "для одержання доказів злочинної діяльності, пов'язаної з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, працівникам органів (підрозділів), яким надано право здійснювати ОРД, за постановою начальника відповідного органу, погодженою з прокурором" [6, 5].

У статті 8 Закону України "Про оперативно-розшукову діяльність" агентурні операції також вбачаються в окремих правах підрозділів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, зокрема:

- проводити контрольовану поставку та контрольовану й оперативну закупку товарів, предметів і речовин, зокрема заборонених для обігу, у фізичних та юридичних осіб незалежно від форми власності з метою виявлення та документування фактів протиправних діянь;
- виконувати спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації [4, 8].

Зазначені операції відображені й у нормах діючого Кримінального процесуального кодексу як негласні слідчі (розшукові) дії [3, гл. 21]. Так, оперативна закупка та контрольована поставка визначаються КПК як форми контролю за вчиненням злочину, до проведення яких висуваються певні вимоги: здійснюються в разі наявності достатніх підстав вважати, що готується вчинення або вчиняється тяжкий чи особливо тяжкий злочин. Здобуті при цьому речі й документи можуть бути використані в кримінальному провадженні, оскільки ст. 272 КПК закріплює, що під час досудового розслідування тяжких або особливо тяжких злочинів можуть бути отримані відомості, речі й документи, які мають значення для досудового розслідування, особою, яка відповідно до закону виконує спеціальне завдання, беручи участь в організованій групі чи злочинній організації, або є учасником зазначеної групи чи організації, який на конфіденційній основі співпрацює з органами досудового розслідування [3, 272]. Проте чинним КПК не врегульовані питання санкціонування вчинення протиправних дій такою особою. З точки зору теорії здійснення негласного проникнення (впровадження) у конкретне злочинне середовище для вирішення завдань, які стоять перед органами внутрішніх справ, має характер розвідувально-пошукової операції та базується на принципах: законності; винятковості (використовується в крайніх випадках); мінімального втручання в осо-

бисті права і свободи громадян; науковості; особливого порядку застосування; оптимальності часу проведення; наявності особливих підстав для його застосування. Вважаємо, що чинне законодавство має чітко визначати межі законності проведення такої агентурної операції.

Неузгодженість окремих норм законодавства, неконкретизованість їхніх положень, а також відсутність єдиного понятійного апарату потребує окремих досліджень організації та проведення оперативно-розшукових операцій, пов'язаних з використанням штатних і позаштатних негласних працівників. На нашу думку, операції, проведення яких здійснюється в межах оперативної розробки й передбачає використання негласних працівників, необхідно іменувати агентурними операціями, а ст. 8 Закону України "Про оперативно-розшукову діяльність" потрібно доповнити положенням, в якому надати право суб'єктам ОРД проводити агентурні операції та узагальнити перелік операцій: спеціальні, оперативно-розшукові, агентурні.

Література

1. Конвенція проти транснаціональної організованої злочинності від 15 листопада 2000 року // "Офіційний вісник України". - № 14. - 2006. - С. 1056.
2. Климов И.А., Синилов Г.К., Тузов Л.Л. Агентурный

метод защиты интересов личности, общества, государства и борьбы с преступностью: Монография / Под общей редакцией заслуженного деятеля науки РФ, д. ю. н., профессора Г.К. Синилова. - Калининград: Калининградский юридический институт МВД России, 2002. - 144 с.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року // Офіційний сайт Верховної Ради України. - [Електронний ресурс]: <http://zakon.rada.gov.ua>.

4. Закон України "Про оперативно-розшукову діяльність" від 18 лютого 1992 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992. - № 22. - С. 303.

5. Закон України "Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю" від 30 червня 1993 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993. - № 35. - С. 358.

6. Закон України "Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів та зловживання ними" від 15 лютого 1995 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995. - № 10.

Щурат Т.Г.,
ад'юнкт кафедри оперативно-розшукової
діяльності
ОДУВС

Надійшла до редакції: 14.12.2014

УДК 343.123.5

ОЗНАЙОМЛЕННЯ З МАТЕРІАЛАМИ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ДО ЙОГО ЗАВЕРШЕННЯ ТА НЕДОПУСТИМІСТЬ РОЗГОЛОШЕННЯ ВІДОМОСТЕЙ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Гловюк І. В.
Андрусенко С. В.

Статтю присвячено дослідженню проблеми ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення та недопустимості розголошення відомостей досудового розслідування. На підставі аналізу й зіставлення поглядів і концепцій інших науковців визначено перелік документів, які можуть стати предметом ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення. Досліджено проблематику процесу ознайомлення з матеріалами, які містять охоронювану законом таємницю, та недопущення їх розголошення. Запропоновано визначення поняття "загальнодоступного документа", створеного не у зв'язку зі здійсненням досудового розслідування.

Ключові слова: досудове розслідування; матеріали досудового розслідування; ознайомлення з матеріалами досудового розслідування; недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування; матеріали, які містять охоронювану законом таємницю; загальнодоступний документ.

Статья посвящена исследованию проблемы ознакомления с материалами досудебного расследования до его завершения и недопустимости разглашения сведений досудебного расследования. На основании анализа и сопоставления взглядов и концепций других ученых определен перечень документов, которые могут стать предметом

ознакомления с материалами досудебного расследования до его завершения. Исследована проблематика процесса ознакомления с материалами, которые содержат охраняемую законом тайну, и недопущения их разглашения. Предложено определение понятия "общедоступного документа", не связанного с осуществлением досудебного расследования.

Ключевые слова: досудебное расследование; материалы досудебного расследования; ознакомления с материалами досудебного расследования; недопустимость разглашения сведений досудебного расследования; материалы, содержащие тайну, охраняемую законом; общедоступный документ.

The article focuses on study of pre-trial investigation' documents before its consummation and inadmissibility of pre-trial investigation' information divulgation. It is defined (on the analysis base and comparison of views and concepts of other scientists) a notitia of documents that may be a review subject of pre-trial investigation' documents before its consummation. It is studied the problems of review process of documents containing secrets protected by law, and prevention of their divulgation. A definition of a public document that is created in non-connection with the pre-trial investigation is proposed.

Keywords: pre-trial investigation; pre-trial investigation' documents; review of pre-trial investigation' documents; inadmissibility of pre-trial investigation' information divulgation; documents containing secrets protected by law; public document.

© І.В. Гловюк, С.В. Андрусенко, 2014